

Το Συμβούλιο της Επικρατείας και το μάθημα των Θρησκευτικών (Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιερόθεος)

Categories : [ΑΝΕΠΙΚΑΙΡΑ](#)

Date : Απριλίου 16, 2018

Έξεδόθη η ύπ' αριθμ. 660/2018 απόφαση του Σ.τ.Ε. για τό **μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν** καί γίνεται μεγάλη συζήτηση στόν έντυπο καί ηλεκτρονικό τύπο για τό θέμα αυτό, ὅπως έγιναν καί δηλώσεις ὑπευθύνων ἀπό πλευρᾶς Ἐκκλησίας καί Πολιτείας. Πάνω στό θέμα αυτό θά ἐκθέσω μερικές ἀπόψεις μου, πρῶτα ὡς πρὸς τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν καί ἔπειτα ὡς πρὸς τίς ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας καί ὡς πρὸς τό τί δέον γενέσθαι.

1. Τά δύο Προγράμματα τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν

Γιά νά κατανοήση κανεῖς τί ἀκριβῶς συμβαίνει μέ τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, πρέπει νά ἐξετάση τήν διαφορά πού ὑφίσταται μεταξύ δύο Προγραμμάτων.

Πρὶν τόν Σεπτέμβριο 2016, ὡς πρὸς τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν στήν Πρωτοβάθμια καί Δευτεροβάθμια Ἐκπαίδευση, ἴσχυε τό Ἀναλυτικό Πρόγραμμα βάσει τοῦ ὁποίου ἐγράφησαν τά βιβλία τῶν Θρησκευτικῶν. Ἡ ἀναλυτική μέθοδος ἴσχυε πολλά χρόνια στήν ἐκπαίδευση, ἀφοῦ στηρίζεται στήν ἀρχή ὅτι ἀπό τά ἀπλά στοιχεῖα γίνεται ἡ μετάβαση τά συνθετότερα, στά δέ θρησκευτικά -ὅπως καί σέ ἄλλα μαθήματα- γίνονταν τρεῖς κυκλικές ἐπαναλήψεις τῆς ὕλης ἀπό ἀπλούστερες σέ συνθετότερες μορφές κατά τό Δημοτικό, Γυμνάσιο καί Λύκειο. Αὐτονόητα τά ζητήματα ἐτίθεντο μέ χρονολογική σειρά καί λογική συγκρότηση ἀπό τά ἀπλά στά σύνθετα.

Συγκεκριμένα, ἀρχίζε ἡ προσφερόμενη γνώση ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη, προχωροῦσε στήν Καινή Διαθήκη στά χρόνια τοῦ Χριστοῦ καί ἐπεκτεινόταν στήν συνάντηση τοῦ Χριστιανισμοῦ μέ τόν Ἑλληνισμό, στίς διαφορές μεταξύ τῶν Χριστιανῶν (Ὁρθοδόξων, Ρωμαιοκαθολικῶν, Προτεσταντῶν), στίς αἱρέσεις, στίς ἄλλες Θρησκείες καί τά σύγχρονα κοινωνικά καί βιοηθικά προβλήματα. Στήν ὅλη μεθοδολογία τοῦ Ἀναλυτικοῦ Προγράμματος δέν ὑπῆρχαν πολλαπλές θρησκείες ταυτοχρόνως πλημμελῶς, ἀποσπασματικά ἐξεταζόμενες, οὔτε συναφῶς ἀνιστόρητες μεταβάσεις μέ ἄλλα αἰώνων ἐν εἴδει σύγκρισης φαινομένων καί μέ πρόσχημα τήν κριτική σκέψη.

Ἐνα τέτοιο μάθημα, πού στηριζόταν στήν ἀναλυτική μέθοδο, παρεῖχε ὀλοκληρωμένη

γνώση και δέν ήταν όμολογιακό μάθημα, ούτε είχε κατηχητικό χαρακτήρα, αλλά ήταν γνωσιολογικό, πολιτιστικό και θρησκευολογικό.

Άλλωστε, ή Παλαιά Διαθήκη είναι ή βάση τών τριών γνωστών Θρησκειών (Έβραϊσμοῦ, Χριστιανισμοῦ, Μουσουλμανισμοῦ), ἄν και ὁ Χριστιανισμός δέν είναι Θρησκεία, ὅπως οἱ ἄλλες, καθώς επίσης οἱ μαθητές, ἐκτός ἀπό τήν δική τους χριστιανική πολιτιστική παράδοση, διδάσκονταν και ἄλλες Θρησκείες και ἄλλες σέκτες και αἱρέσεις, καθώς επίσης διδάσκονταν σύγχρονα κοινωνικά, οἰκολογικά ή βιοηθικά ζητήματα. Τό ὅτι μερικοί συστηματικά διαδίδουν ὅτι τό μάθημα αὐτό τών Θρησκευτικῶν ήταν κατηχητικό και ὁμολογιακό παραποιῶν τά πράγματα ἐν γνώσει τους και παραπλανοῦν συστηματικά τήν κοινωνία.

Ἀπό τόν Σεπτέμβριο τοῦ 2016 μέ ὑπουργική ἀπόφαση πού δημοσιεύθηκε στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, και εἶχε ἰσχὺ Νόμου, ἄλλαξε αὐτή ή μεθοδολογία τοῦ μαθήματος τών Θρησκευτικῶν πού βασιζόταν στήν ἀναλυτική σκέψη και εἰσήχθη τό λεγόμενο Πρόγραμμα Σπουδῶν πού βασιζεται στήν θεματική μέθοδο σπουδῶν. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἐγκαταλείφθηκε πλέον ή ἀναλυτική μέθοδος και εἰσήχθη ή μέθοδος διδασκαλίας τών Προγραμμάτων διαδικασίας, μέ ἔμφαση στήν μάθηση μέσω τῆς πράξης και συμμετοχῆς τοῦ μαθητῆ στήν γνωστική διαδικασία.

Τά Ἀναλυτικά Προγράμματα κρίθηκαν ὡς παρωχημένα λόγω «ἄσαφοῦς, ἀόριστης στοχοθεσίας, μέ στεῖρα παροχή πληροφορίας και συναφοῦς ἄκριτης ἀπομνημόνευσης, αὐστηροῦ προγραμματισμοῦ τῆς διδασκτέας ὕλης, ἀνελαστικοῦ προγραμματισμοῦ τῆς διδασκαλίας, λιγοστῆς δυνατότητας ἀνάληψης πρωτοβουλιῶν ἀπό τόν ἐκπαιδευτικό».

Ἡ μεθοδολογία τών Προγραμμάτων διαδικασίας –ὅπως τοῦλάχιστον ἐφαρμόζονται στά νέα Προγράμματα Σπουδῶν Θρησκευτικῶν– μέ ἔμφαση στήν μάθηση, μέσω συμμετοχικῆς πράξης μαθητῶν και διδασκόντων, ἐστιάζει πλήρως στό πῶς τῆς πράξης, καταργώντας ὡς ἀπολύτως παρωχημένο τό τί τῆς διδασκτέας ὕλης.

Τό τί τῆς διδασκαλίας κρίνεται ὡς πληροφορία πού μεταβάλλεται διαρκῶς και συνεπῶς δέν ἀξίζει τῆς προσοχῆς τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, ἐνῶ τό πῶς μαθαίνω ἀναδεικνύεται σέ μέγιστη ἀξία. Σέ ἕνα τέτοιο πλαίσιο καθίσταται ἀπολύτως σαφές τό γιατί παραγνωρίζεται ἀπολύτως ή σημασία τῆς ἱστορίας και τῆς ἀναλυτικῆς λογικῆς, παρά τίς ρητορικές διαβεβαιώσεις περί στιβαροῦ ἱστορικοῦ πλαισίου, τό ὅποιο ἀποτελεῖ τό περιβάλλον τῆς πληροφορίας.

Ὅταν αὐτό πού ἐνδιαφέρει εἶναι τό πῶς, ἀναγκαίως και ἀναπόφευκτα ἐπιστρατεύονται τραγουδάκια, ποιηματάκια, σκετσάκια ὑπηρετικά τοῦ πῶς. Τά ἱστορικά φαινόμενα καθυποτάσσονται στήν λειτουργία ἐκμάθησης τοῦ πῶς.

Ἡ μετάβαση ἀπὸ τὴν ἱστορία στὴν πρακτικὴ δεξιότητα εἶναι σαφής. Ἡ λογικὴ τῶν δεξιοτήτων προωθούμενη ἀπὸ τὸ Πρόγραμμα Σπουδῶν χρησιμοποιεῖ τὴν ἱστορία ὡς πεδίο ἐκμάθησης τεχνικῶν. Ἀκριβῶς γι' αὐτὸ χρησιμοποιεῖ ὅ,τι εἶναι βολικὸ ἀπὸ τὴν ἱστορία γιὰ ἐκμάθηση τεχνῶν καὶ στὰ πλαίσια τῆς πολυπολιτισμικότητας χρησιμοποιεῖ ὅ,τι εἶναι βολικὸ γιὰ τὴν ἐξάσκηση τῶν μαθητῶν στίς παγκοσμιοποιημένες ἀρετές τῆς πολιτικῆς ὀρθότητος, οὐδέτερες γιὰ κάθε Θρησκεία. Ἀκριβῶς γι' αὐτὸ κάθε ἱστορικὸ φαινόμενο ἐξετάζεται πλημμελῶς, διότι δὲν ἐνδιαφέρει καθ'αυτὸ, ἀλλὰ ἐνδιαφέρει ἢ προκύπτουσα ἀπὸ αὐτὸ χρησιμότητα.

Ἡ θεματικὴ μέθοδος δὲν ἔχει σχέση μόνον μὲ μιὰ ἀπλὴ μέθοδο, πού εἶναι ἔργο τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ ἔχει σχέση μὲ τὸ περιεχόμενο τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν. Ἡ θρησκευτικὴ γνώση μὲ τὴν μέθοδο αὐτὴ δὲν προσφέρεται μεθοδικά, χρονικά, ἀλλὰ ἀποσπασματικά. Δηλαδή, ἡ θεματικὴ μέθοδος, ὅπως προαναφέρθηκε, κατήργησε τὴν ἱστορικὴ διάρθρωση τῆς ὕλης καὶ προσφέρει μιὰ προσέγγιση φαινομενολογικὴ.

Αὐτὸ χαρακτηρίσθηκε ὡς «θρησκευτικὸς γραμματισμός», μὲ τὴν ἔννοια ὅτι σχηματίζεται μιὰ γνώση, λαμβάνοντας στοιχεῖα ἀπὸ ὅλες τίς θρησκείες. Πρέπει νὰ θυμίσω ὅτι, ὅπως ἀνέλυσα στὴν εἰσήγησή μου στὴν Ἱεραρχία, ὁ «θρησκευτικὸς γραμματισμός» ἦταν μιὰ θεωρία τοῦ Andrew Wright στὴν Βρετανία, τὴν δεκαετία τοῦ '90 πού δημιουργήθηκε «στόν ἀντίποδα τῆς φιλελεύθερης θεώρησης τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς» τοῦ Robert Jackson. Ὅμως, τελικά μὲ τὸ Νέο Πρόγραμμα Σπουδῶν δὲν ἐφαρμόσθηκε ὁ «θρησκευτικὸς γραμματισμός» τοῦ Andrew Wright.

Ἡ διαφορά μεταξὺ τοῦ παλαιοῦ Αναλυτικοῦ Προγράμματος καὶ τοῦ Νέου Προγράμματος Σπουδῶν δείχνει τὸ ὅλο πρόβλημα πού ὑπάρχει στό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν καὶ δημιουργεῖ σύγχυση. Ἡ ἴδια διαφορά θά παρατηρηθῇ καὶ στό μάθημα τῆς ἱστορίας, ὅταν ἀντὶ νὰ διδαχθῇ ἡ ἱστορία τῆς χώρας μας μὲ τὴν ἀναλυτικὴ μέθοδο (ἀρχαία, μέση, νεώτερη), θά διδαχθοῦν θεματικά ὅλα μαζί τὰ ἱστορικὰ γεγονότα. Αὐτὸ θά δημιουργήσῃ τεράστια σύγχυση στοὺς μαθητές.

Δηλαδή, ἡ θεματικὴ μέθοδος σπουδῶν στὰ μὲν Θρησκευτικὰ δημιουργεῖ τὸν θρησκευτικὸ συγκρητισμό, στὴν δὲ ἱστορία τὸν ἀκραῖο διεθνισμό, πού ὑπονομεύει τὸ Ἔθνος καὶ εἰσάγει ἐν πολλοῖς τὴν ἀρχὴ τῆς σύνθεσης καὶ τῆς ἀπώλειας τῶν πολιτισμικῶν χαρακτηριστικῶν καὶ ὀδηγεῖ στὴν ἀφομοίωση ἑνὸς πολιτισμοῦ ἢ τὸν ἀπο-εκπολιτισμὸ του.

Στὸ θέμα αὐτὸ πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψη τὰ ὅσα ἐξέθεσα προηγουμένως γιὰ τὴν διαφορά μεταξὺ τοῦ Αναλυτικοῦ Προγράμματος καὶ τοῦ Προγράμματος Σπουδῶν, σύμφωνα μὲ ἐπιστημονικά δεδομένα, τὰ ὁποῖα ἔχω ἀναλύσει σὲ δύο Εἰσηγήσεις μου στὴν [Διαρκῆ Ἱερά Σύνοδο \(Ἰανουάριος 2016\)](#) καὶ τὴν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Μάρτιος 2016).

Ἄν κανείς δέν έντοπίση αὐτήν τήν πραγματικότητα, δέν θά μπορέση νά καταλάβη καθόλου τό πρόβλημα πού ἔχει δημιουργηθῆ στό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν. Δέν πρόκειται, δηλαδή, γιά μερικά ἐπί μέρους προβλήματα καί στοιχεῖα γνωσιολογικά, οὔτε γιά μερικά τραγούδια καί ἀποσπάσματα, ἀλλά γιά **ὑπονόμηση τῆς σοβαρῆς ἀναλυτικῆς μεθόδου πού εἶναι ἡ βάση κάθε ἐπιστήμης**, καί αὐτό ἔχει συνέπειες στόν πολιτισμό.

Ἔτσι, τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν μέ τό προηγούμενο Ἀναλυτικό Πρόγραμμα ἦταν μεθοδικό, γνωσιολογικό, πολιτιστικό, θρησκευσιολογικό, ὅπως ἔχει ἀποδειχθῆ σέ σχετική διδακτορική διατριβή, καί ὄχι κατηχητικό καί ὁμολογιακό, μέ τίς ἀπαραίτητες διορθώσεις. Ἀντίθετα, **τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν μέ τό Νέο Πρόγραμμα Σπουδῶν εἶναι συγκρητιστικό, διαθρησκειακό, καί ὑπονομεύει ὅλη τήν παράδοσή μας, ἡ ὁποία στηρίζεται στήν γνώση τοῦ δικοῦ μας πολιτιστικοῦ προτύπου, μέ τόν παράλληλο σεβασμό κάθε ἑτερότητας.**

Ἐπειδή τελευταῖα διαδίδεται πολύ ὅτι **τούς Φακέλους τοῦ Μαθητοῦ πού ἐκφράζουν τό νέο Πρόγραμμα Σπουδῶν τούς ἐνέκρινε ἡ Ἐκκλησία, θέλω νά διευκρινίσω ὅτι στήν Συνεδρίαση τῆς 27ης Ἰουνίου 2017, μετά τήν σχετική εἰσήγηση γιά τούς Φακέλους τοῦ Μαθητοῦ, ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπιφυλάχθηκε καί δέν ἐνέκρινε.**

Ἡ πρόταση τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, ὅπως φαίνεται στά Πρακτικά τῆς Ἱεραρχίας ἦταν:

«Ἐπομένως, ἡ Ἐπιτροπή διαλόγου θά συνεχίσει τόν διάλογο μέ τήν Πολιτεία καί θά παρακολουθεῖ τήν ἐξέλιξη τῶν θεμάτων ὡς πρός τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν. Ἔτσι, λοιπόν, σήμερα δέν θά ποῦμε ὅτι ἐγκρίνεται ἢ ἀπορρίπτεται τό Νέο Πρόγραμμα Σπουδῶν, ἀλλά ὅτι ἡ ΙΣΙ ἐνημερώθηκε ἀπό τά μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς καί τούς εὐχαριστοῦμε...». Καί ἡ πρόταση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἔγινε ὁμοφώνως ἀποδεκτή.

Ἐπομένως, ἡ Ἱεραρχία δέν ἐνέκρινε, οὔτε ἀπέρριψε, ἀπλῶς ἐνημερώθηκε.

2. Οἱ προηγούμενες ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας γιά τό Ἀναλυτικό Πρόγραμμα

Τό Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας ἀσχολήθηκε κατά καιρούς μέ τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, κρίνοντας διάφορες προσφυγές πού ἀναφέρονταν σέ παράλληλα θέματα, ὅπως τήν προσευχή καί τήν μή παρακολούθηση τοῦ μαθήματος.

Εἶναι ἀνάγκη νά ἐπισημανθῆ ὅτι τό Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας συζητᾶ θέματα

προσφυγών και άκυρώσεων, **στηριζόμενο κυρίως στο Σύνταγμα της Ελλάδος** και τις αποφάσεις των Ευρωπαϊκών και Διεθνών Οργανισμών.

Πρέπει να γίνη σαφές ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας είναι το Ανώτατο Άκυρωτικό Δικαστήριο της Ελληνικής Πολιτείας, **τό οποίο έρμηνεύει τό Σύνταγμα και τούς Νόμους του Κράτους. Δεν μπορεί κάθε Υπουργός να έρμηνεύη τό Σύνταγμα κατά τήν ιδεολογία του, παραθεωρώντας τό Συμβούλιο της Επικρατείας, διότι τότε θά έκφρασθῆ στήν πράξη ή ύπονόμευση της ίδιας της Δημοκρατίας.** Δεν είναι δυνατόν κάποιος μέ λαϊκιστικές ιδεολογικές δηλώσεις και έκφράσεις να ύπονομεύη τό ίδιο τό Πολίτευμα της Δημοκρατίας.

Στό συγκεκριμένο θέμα τό Συμβούλιο της Επικρατείας αποφάνθηκε δύο φορές.

Συγκεκριμένα, γιά όσο ίσχυε τό Αναλυτικό Πρόγραμμα, δηλαδή μέχρι τόν Σεπτέμβριο του 2016, υπάρχουν δύο αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας και μία απόφαση του Διοικητικού Έφετείου Χανίων, ή οποία έφετειακή απόφαση είναι ισόκυρη μέ τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, έπειδή ο Νόμος 702/1977 υπήγαγε τήν έκδίκαση των αιτήσεων των άκυρωτικών πράξεων πού άφορούν κάθε θέμα εκπαιδευτικής νομοθεσίας από τό Συμβούλιο της Επικρατείας στό Τριμελές Διοικητικό Έφετείο.

Έτσι, ή απόφαση 3356/1995 του ΣΤ' Τμήματος του Σ.τ.Ε. στηρίχθηκε στα άρθρα 13, 16, και 3 του Συντάγματος, από τά όποια συνεπάγεται ότι **όσκοπός της παιδείας πού προσφέρουν τά Σχολεία είναι «μεταξύ των άλλων, και ή "ανάπτυξη" της θρησκευτικής συνειδήσεως των Έλληνοπαίδων σύμφωνα μέ τις άρχές της Ορθόδοξης Χριστιανικής διδασκαλίας».** Επικαλέσθηκε και τήν Διεθνή Σύμβαση της Ρώμης της 4ης Νοεμβρίου 1950, κατά τήν όποία κάθε κράτος «θά σέβεται τό δικαίωμα των γονέων, όπως εξασφαλίζωσιν τήν μόρφωσιν και εκπαιδεύσιν τούτων συμφώνως προς τάς ίδιας αυτών θρησκευτικές και φιλοσοφικές πεποιθήσεις».

Συγχρόνως, απέφασισε ότι οί μαθητές μπορούν να μή παρακολουθήσουν τήν διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών, άρκεϊ να τό δηλώσουν στον Διευθυντή του Σχολείου ότι έχουν λόγους θρησκευτικής συνειδήσεως πού προσδιορίζονται σαφώς, «ήτοι διότι είναι έτερόδοξοι, έτερόθρησκοι ή άθεοι».

Στήν συνέχεια, ή υπ' αριθμ. 2176/1998 απόφαση του ΣΤ' Τμήματος του Σ.τ.Ε. πού έξεδόθη μέ άφορμή άλλη αίτηση άκυρώσεως πού άφορᾶ τήν μείωση των ώρων διδασκαλίας αναφέρεται στον σκοπό της παιδείας, πού είναι ο ίδιος πού προσδιορίσθηκε από τήν προηγούμενη απόφαση του 1995 και συγχρόνως αναφέρεται στο να εξασφαλίζεται ή διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών «έπί ίκανού αριθμού ώρων διδασκαλίας έβδομαδιαίως».

Πέρα από τις δύο αυτές αποφάσεις του Σ.τ.Ε., και ή υπ' αριθμ. 115/2012 απόφαση του Διοικητικού Έφετείου Χανίων, απέφάνθη ότι τό μάθημα τών Θρησκευτικών, όπως διδασκόταν τότε μέ τό Αναλυτικό Πρόγραμμα, κινείται στις απαιτήσεις του πλουραρισμού, τής πολυφωνίας και τής πολυπολιτισμικότητας• ότι οι όρθόδοξοι μαθητές δέν μπορούν νά απαλλαγούν από τό μάθημα τών Θρησκευτικών όσους λόγους και άν επικαλεσθούν• και ότι επιτρέπεται νά απαλλάσσονται από τό μάθημα τών Θρησκευτικών μόνον οι άθρησκοι, οι άλλόθρησκοι ή έτερόδοξοι μαθητές, μόνον μέ τις άυστηρές προδιαγραφόμενες προϋποθέσεις.

Έπομένως, τά βιβλία πού διδάσκονταν στά Σχολεία τής Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Έκπαίδευσης, βάσει του Αναλυτικού Προγράμματος, μέχρι τόν Σεπτέμβριο του 2016, μέ τις αποφάσεις τών Ανωτάτων Δικαστηρίων τής Χώρας μας πού μνημονεύθηκαν ήταν σύμφωνα μέ τό Σύνταγμα και έκινούντο στην πλουραλιστική, πολυφωνική και πολυπολιτισμική προοπτική.

3. Η πρόσφατη απόφαση του Σ.τ.Ε. για τό Πρόγραμμα Σπουδών

Όταν τόν Σεπτέμβριο του 2016, μέ την υπ' αριθμ. 14375/Δ2/7-9-2016 απόφαση του Έπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων μέ τίτλο «Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος τών Θρησκευτικών στό Δημοτικό και τό Γυμνάσιο», ίσχυσε τό Νέο Πρόγραμμα Σπουδών, άνετράπη τό προηγούμενο Αναλυτικό Πρόγραμμα και εισήχθη στά Σχολεία τό **διαθρησκευτικό μάθημα στά Θρησκευτικά μέ έντονο τόν χαρακτήρα του θρησκευολογικού συγκρητισμού**, παρ' ό,τι φαίνεται ότι έχει όρθόδοξο προσανατολισμό.

Όμως, μετά από αίτηση άκυρώσεως στό Συμβούλιο τής Έπικρατείας, έκδόθηκε ή υπ' αριθμ. 660/2018 απόφαση τής Όλομέλειάς του, ή όποία μέ ίσχυρά νομικά επιχειρήματα άκύρωσε την ως άνω Έπουργική απόφαση. Ένδεικτικά θά παρατεθούν μερικά βασικά σημεία.

Στό σκεπτικό της δέχεται ότι ή Πολιτεία είναι έλεύθερη «νά επιλέγει και νά καθορίσει κανονιστικά τό περιεχόμενο τής σχετικής άγωγής κατά την έκάστοτε εκπαιδευτική πολιτική και τά πορίσματα τής παιδαγωγικής έπιστήμης, μή έλεγχόμενη δικαστικά στις έπιλογές της, παρά μόνον ως προς την τήρηση τών πιο πάνω συνταγματικών ύποχρεώσεων».

Μέ βάση αυτό τό σκεπτικό αποφάινεται ότι τό συγκεκριμένο Πρόγραμμα Σπουδών

-έρχεται σέ άντίθεση μέ την διάταξη του άρθρου 16, παρ. 2 του Συντάγματος, «διότι, μέ τό πρόγραμμα σπουδών πού εισάγει για τις Γ'-ΣΤ' τάξεις του Δημοτικού και για τό

Γυμνάσιο, **φαλκιδεύεται** **ο** **έπιβεβλημένος** **από** **τή** **συνταγματική** **αυτή** **διάταξη** **σκοπός,** **ή** **σύμπτυξη** **δηλαδή** **τῆς** **ὀρθόδοξης** **χριστιανικῆς** **συνειδήσεως** **τῶν** **μαθητῶν,** **πού** **ἀνήκουν** **στήν** **ἐπικρατοῦσα** **θρησκεία** **τῆς** **Ἀνατολικῆς** **Ὁρθόδοξης** **Ἐκκλησίας** **τοῦ** **Χριστοῦ»,**

-ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τήν διάταξη τοῦ ἄρθρου 13, παρ. 1 τοῦ Συντάγματος «πού κατοχυρώνει ὡς ἀπαραβίαστη τῆς ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως», διότι **προκαλεῖ «σύγχυση»** **στούς** **ὀρθόδοξους** **μαθητές** **καί** **«κλονίζει** **τήν** **ὀρθόδοξη** **χριστιανική** **συνείδηση»,**

-ἐπεμβαίνει **«στόν** **εὐαίσθητο** **ψυχικό** **κόσμο** **τῶν** **μαθητῶν** **αὐτῶν** **πού** **δέν** **διαθέτουν** **τήν** **ὠριμότητα** **καί** **τήν** **κριτική** **ἀντίληψη** **τῶν** **ἐνηλίκων»** **καί** **εἶναι** **ίκανή** **«νά** **τούς** **ἐκτρέψει** **ἀπό** **τήν** **ὀρθόδοξη** **χριστιανική** **συνείδηση»,**

-ἔρχεται σέ ἀντίθεση πρὸς τήν διάταξη τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ ΠΠΠ τῆς ΕΣΔΑ «διότι **προσβάλλει** **τό** **εὐθέως** **καθιερούμενο** **ἀπό** **τήν** **διάταξη** **αὐτή** **δικαίωμα** **τῶν** **ἀνηκόντων** **στήν** **ἐπικρατοῦσα** **θρησκεία** **ὀρθόδοξων** **χριστιανῶν** **γονέων** **νά** **διασφαλίσουν** **τή** **μόρφωση** **καί** **ἐκπαίδευση** **τῶν** **παιδιῶν** **τους** **σύμφωνα** **μέ** **τίς** **δικές** **τους** **θρησκευτικές** **πεποιθήσεις»**

-ἔρχεται σέ ἀντίθεση «πρὸς τήν συνταγματικῶς κατοχυρωμένη ἀρχή τῆς ἰσότητας» καί πρὸς τό ἄρθρο 14 (σέ συνδυασμό μέ τό ἄρθρο 9) τῆς ΕΣΔΑ «**διότι****στερεῖ** **ἀπό** **τούς** **μαθητές** **τοῦ** **ὀρθοδόξου** **χριστιανικοῦ** **δόγματος** **τό** **δικαίωμα** **νά** **διδάσκονται** **ἀποκλειστικῶς** **τά** **δόγματα,** **τίς** **ἠθικές** **ἀξίες** **καί** **τίς** **παραδόσεις** **τῆς** **Ἀνατολικῆς** **Ὁρθόδοξης** **Ἐκκλησίας** **τοῦ** **Χριστοῦ,** **ἐνῶ** **ἡ** **νομοθεσία** **ὅπως** **ἔχει** **ἐκτεθεῖ** **προβλέπει** **γιά** **μαθητές** **ρωμαιοκαθολικούς,** **ἐβραίους** **καί** **μουσουλμάνους** **τή** **δυνατότητα** **νά** **διδάσκονται** **ἀποκλειστικῶς** **τά** **δόγματα** **τῆς** **πίστεώς** **τους** (ὄχι δε καί τά δόγματα ἄλλων θρησκειῶν), μάλιστα δε ἀπό δασκάλους προτεινόμενους ἀπό τήν οἰκεία θρησκευτική κοινότητα».

Ἀπό ὅσα ἀνεφέρθησαν προηγουμένως εἶναι προφανές ὅτι τό προηγούμενο Ἀναλυτικό Πρόγραμμα ἦταν σύμφωνο μέ τό Σύνταγμα, τήν Διεθνή Σύμβαση τῆς Ρώμης καί τήν νομολογία τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ἐνῶ **τό** **Νέο** **Πρόγραμμα** **Σπουδῶν** **εἶναι** **ἀντισυνταγματικό.**

Ὅσον ἀφορᾷ τήν ὑποστηριζόμενη ἄποψη ὅτι δῆθεν ἡ ὑπ' ἀριθμ. 660/2018 ἀπόφαση τῆς Ὀλομέλειας τοῦ ΣτΕ ἐξεδόθη ἐπί αἰτήσεως ἀκυρώσεως κατά τῆς προηγούμενης ὑπουργικῆς ἀπόφασης καί δέν ἀφορᾷ τήν ἰσχύουσα, κατά τήν ἄποψή μου εἶναι τυποκρατικός καί ἀλυσιτελῶς προβάλλεται, ἐν ὧσι τοῦ ὅτι τό Σ.τ.Ε ἐρμήνευσε τίς ἰσχύουσες συνταγματικές διατάξεις, ἡ δέ ἐρμηνεία αὐτή ἐν πολλοῖς ἰσχύει, *mutatis mutandis* καί γιά τήν ρύθμιση τῆς ἰσχύουσας ὑπουργικῆς ἀπόφασης. Ἐξ ὧν δέ

γνωρίζω και η ισχύουσα υπουργική απόφαση έχει ήδη προσβληθῆ με αίτηση ακυρώσεως και θεωρῶ ὅτι τό ἀποτέλεσμα, ἐν ὄψει τῶν ὡς ἄνω παραδοχῶν τῆς ἀπόφασης τοῦ Σ.τ.Ε., θά εἶναι ἡ ἀκύρωσή της.

Ἐπειδή ζοῦμε σέ εὐνομούμενη Πολιτεία, δέν εἶναι δυνατόν τό Ὑπουργεῖο Παιδείας καί Θρησκευμάτων νά μήν ἐφαρμόσῃ τήν ἀπόφαση αὐτή, οὔτε φυσικά καί ἡ Ἐκκλησία νά τήν ἀγνοήσῃ. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ μόνη λύση εἶναι νά γίνῃ διάλογος μεταξύ Ἐκκλησίας καί Πολιτείας μέ βάση τό προηγούμενο Ἀναλυτικό Πρόγραμμα, καί νά γίνουν οἱ σχετικές βελτιώσεις του πού θά ἀναφέρονται στήν σύγχρονη πραγματικότητα καί τίς νέες ἀνάγκες, τό ὁποῖο μάλιστα δέν καταργεῖ κανένα πλεονέκτημα τοῦ νέου Προγράμματος Σπουδῶν ὅσον ἀφορᾷ στίς τεχνικές διδασκαλίας.

Σέ αὐτό ἀναφερόταν ἡ ἀπόφαση τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τόν Μάρτιο τοῦ 2016, πού ἦταν:

«Νά ἐπικεντρωθῆ τό ἐνδιαφέρον στό τρέχον Πρόγραμμα (δηλαδή, τό προηγούμενο πρόγραμμα πρὶν τόν Σεπτέμβριο 2016) μέ τήν δική του μεθοδολογία, στό ὁποῖο ὅμως νά γίνουν μερικές βελτιώσεις, ἐντάσσοντάς το στά σύγχρονα παιδευτικά δεδομένα, ὁπότε νά εἰσαχθοῦν σέ κάθε βιβλίο -ὄχι σέ κάθε μάθημα- μερικά κεφάλαια θρησκευτολογικά, ἀνάλογα μέ τήν θεματολογία τοῦ βιβλίου, ἀφοῦ ὅμως δοθῆ προτεραιότητα στήν ὀρθόδοξη παράδοση, τήν ὁποία ἀκολουθεῖ ἡ πλειοψηφία τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν, ἀλλά καί νά χρησιμοποιηθοῦν ὡς ἐφαρμογές καί τά καλά στοιχεῖα τοῦ Νέου Προγράμματος Σπουδῶν».

Νομίζω δέν ὑπάρχει ἄλλη λύση πού νά ἐπιφέρῃ μιὰ ἰσορροπία στό θέμα αὐτό, ἡ ὁποία θά εἶναι σύμφωνη μέ τίς παραδόσεις μας, τό Σύνταγμα καί τίς ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, καί ἦταν τό κύριο θέμα τῆς εἰσηγήσεώς μου στήν Συνεδρίαση τῆς Ἱεραρχίας τῆς 9ης Μαρτίου 2016, στήν ὁποία ἀντιμετώπισα τό θέμα τῶν Θρησκευτικῶν, ἀπό πλευρᾶς νομικῆς, ἐπιστημονικῆς καί δεοντολογικῆς καί υἱοθετήθηκε ὁμοφώνως ἀπό τήν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.-

(Πηγή: parembasis.gr)